

Byla C-248/22**Prašymas priimti prejudicinį sprendimą****Gavimo data:**

2022 m. balandžio 8 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

High Court (Airija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. kovo 1 d.

Ieškovai

Z. K.

M. S.

Atsakovas:

The Minister for Justice and Equality

<...>

[Bylos pavadinimas, antraštė, šalių reikalavimai]

<...> [Procesinės nutartys, įskaitant bylos nagrinėjimo sustabdymą ir prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimą Europos Sąjungos Teisingumo Teismui]

<...> [Oficiali antraštė]

2022 m. kovo 1 d. priimtas *High Court of Ireland* (Airijos Aukštasis teismas) sprendimas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį.

<...> [adresas]

PREJUDICINIAI KLAUSIMAI

- 1 *High Court of Ireland* <...> prašo Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 267 straipsnį išnagrinėti šį prejudicinį klausimą:

Ar pagal Tarybos direktyvą 2004/38/EB draudžiama [Europos] Sąjungos piliečio, teisėtai įgyvendinančio savo, kaip darbuotojo, teisę laisvai judėti pagal direktyvą, skyrium gyvenančiam sutuoktiniui ir *de facto* ilgalaikiam partneriui vienu metu suteikti išvestines teises gyventi šalyje?

ŠALYS

- 2 *High Court* nagrinėjamos bylos šalys <...> buvo [ZK ir MS, ieškovai, ir *Minister for Justice and Equality*, atsakovas] [*lentelėje nurodyti šalių atstovų vardai, pavardės ir adresai*] <...>

DĖL GINČO DALYKO IR BYLAI REIKŠMINGŲ FAKTINIŲ APLINKYBIŲ

- 3 ZK yra Kroatijos pilietis, nuo 2015 m. rugpjūčio mėn. dirbantis ir gyvenantis Airijoje, įgyvendinantis savo teisę laisvai judėti pagal Tarybos direktyvą 2004/38/EB (Piliečių teisių direktyva), kuri į Airijos teisę perkelta *European Communities (Free Movement of Persons) Regulations 2015* (S.I. 548/2015) (2015 m. Potvarkis dėl laisvo asmenų judėjimo Europos Bendrijoje) (toliau – 2015 m. Potvarkis).
- 4 2016 m. birželio 24 d. ZK Belfaste (Šiaurės Airija) susituokė su Brazilijos piliete DLS. 2017 m. balandžio 9 d. DLS penkeriems metams buvo išduota leidimo gyventi šalyje kortelė remiantis jos santuoka su ZK pagal Piliečių teisių direktyvą ir teisės aktą, kuriuo ji perkelta į Airijos teisę, t. y. 2015 m. potvarkį. Šalys nustojo gyventi kartu 2017 m. gegužės mėn.
- 5 Pirmasis ieškovas [ZK] teigė, kad nuo to laiko nebegalėjo imtis tolesnių veiksmų dėl klausimų, susijusių su siūlomu santuokos su DLS nutraukimu, ir kad nebebendrauja su ja. Todėl pirmasis ieškovas ir DLS vis dar yra susituokę ir DLS toliau gyvena Airijoje kaip Sąjungos piliečio sutuoktinė pagal 2004 m. direktyvą ir 2015 m. Potvarkį.
- 6 MS, Kolumbijos pilietė, atvyko į Airiją apytikriai 2017 m. gegužės mėn. siekdama studijuoti pagal antrojo spaudo leidimą (*stamp two permission*). Nuo 2017 m. rugpjūčio mėn. ZK ir MS tapo pora ir 2017 m. gruodžio mėn. pradėjo gyventi kartu.
- 7 2019 m. gegužės 29 d. MS pateikė Airijos valdžios institucijoms prašymą išduoti jai leidimo gyventi šalyje kortelę kaip ZK partnerei ir leidžiamai šeimos narei pagal 2015 m. Potvarkį.
- 8 2019 m. birželio 6 d. atsakovas atmetė prašymą motyvuodamas tuo, kad DSL toliau gyvena Airijoje turėdama leidimo gyventi šalyje kortelę, išduotą jai kaip ZK sutuoktinei. Sprendime buvo nurodyta, kad pagal 2015 m. Potvarkį ir Piliečių teisių direktyvą neleidžiama suteikti išvestinių teisių vienu metu ir sutuoktiniui, ir

partneriui, jeigu Sąjungos piliečio sutuoktinis toliau naudojasi išvestine teise gyventi Airijoje kaip reikalavimus atitinkantis šeimos narys.

- 9 2019 m. birželio 24 d. MS paprašė peržiūrėti 2019 m. birželio 6 d. sprendimą.
- 10 2020 m. sausio 15 d. minėtą sprendimą buvo atsisakyta peržiūrėti remiantis tuo pačiu pagrindu kaip ir pateikiant pirmąjį atsisakymą, t. y. kad pagal 2015 m. Potvarkį išvestinių teisių neleidžiama vienu metu suteikti ir sutuoktiniui, ir partneriui, įskaitant *de facto* partnerį.
- 11 2020 m. birželio 25 d. ZK ir MS Airijoje kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančią teisumą prašydami panaikinti 2020 m. sausio 15 d. sprendimą dėl peržiūros, teigdami, kad šiuo atsisakymu pažeidžiamas 2015 m. Potvarkio 5 straipsnis ir (arba) Piliečių teisių direktyvos 2 straipsnio 2 dalies d punktas, 3 straipsnio 2 dalis, 15, 30 ir 31 straipsniai.

BYLAI REIKŠMINGOS TEISĖS AKTŲ NUOSTATOS

Sąjungos teisės aktai

- 12 Piliečių teisių direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punktas yra pagrindinė Sąjungos teisės nuostata, kurią ESTT prašoma išaiškinti. Šalys savo pateikiamą skirtingą direktyvos aiškinimą įvairiai grindė būtent šios direktyvos 5 ir 6 konstatuojamosiomis dalimis.

Bylai reikšmingos nacionalinės teisės nuostatos

2015 m. Potvarkis Airijoje įsigaliojo 2016 m. vasario 1 d. ir buvo priimtas siekiant įgyvendinti 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/38/EB. 2015 m. Potvarkio 5 straipsnio 1 dalies b punktas atitinka Piliečių teisių direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punkto nuostatas.

PRAŠYMO PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ PATEIKIMO MOTYVAI

Ieškovų argumentai

- 13 Ieškovai tvirtina, kad nė viena Piliečių teisių direktyvos nuostata nedraudžiama išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę Sąjungos piliečio partneriui, su kuriuo Sąjungos pilietis palaiko ilgalaikius santykius, tinkamai patvirtintus tokiomis aplinkybėmis, kai šio Sąjungos piliečio skyrium gyvenantis sutuoktinis taip pat turi leidimo gyventi šalyje kortelę pagal direktyvos 2 straipsnio 2 dalies nuostatas.
- 14 Ieškovai nurodo, jog Sprendimo *Secretary of State for the Home Department / Rahman ir kt.* (byla C-83/11, EU:C:2012:519) 20 punkte ESTT konstatavo, kad 3 straipsnio 2 dalies a punkto tikslas yra „išlaikyti šeimos vienybę platesne prasme [šeimos platesne prasme vienybę]“, palengvinant asmenų, kurie nepatenka į šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje pateiktą Sąjungos piliečio „šeimos nario“ sąvokos

apibrėžti, tačiau dėl specifinių faktinių aplinkybių, pavyzdžiui, ekonominės priklausomybės, bendro namų ūkio arba prastos sveikatos palaiko glaudžius ir tvarius šeiminius ryšius su Sąjungos piliečiu, atvykimą į šalį ir gyvenimą joje.

- 15 Ieškovai taip pat teigia, kad minėto sprendimo 22 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, jog tam, kad įvykdytų 3 straipsnio 2 dalies reikalavimus, valstybė narė privalo 3 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje nurodytiems asmenims sudaryti galimybę gauti sprendimą dėl jų prašymo, grindžiamą išsamiau jų asmeninių aplinkybių nagrinėjimu, o atmetus prašymą toks sprendimas turi būti motyvuotas.

„22. Siekdamas įvykdyti šį įpareigojimą valstybės narės turi, kaip nustatyta Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje, numatyti to paties straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje nurodytiems asmenims galimybę gauti sprendimą dėl prašymo, kuris būtų grindžiamas išsamiau jų asmeninių aplinkybių nagrinėjimu, o atmetus prašymą – motyvuotas.

23. Nagrinėdama prašymą pateikusio asmens asmenines aplinkybes, kaip matyti iš Direktyvos 2004/38 6 konstatuojamosios dalies, kompetentinga valdžios institucija turi atsižvelgti į įvairius veiksnus, kurie kiekvienu konkrečiu atveju gali būti svarbūs, pavyzdžiui, finansinio ar fizinio priklausymo laipsnis arba šeimos nario ir Sąjungos piliečio, kurį šis nori lydėti ar prie kurio nori prisijungti, giminystės laipsnis.

24. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvoje 2004/38 nenumatytos išsamesnės taisyklės, o jos 3 straipsnio 2 dalyje pavartoti žodžiai „laikydamsi savo teisės aktu“, reikia konstatuoti, jog kiekviena valstybė narė turi didelę diskreciją pasirinkti veiksnus, į kuriuos atsižvelgs. Taigi priimančioji valstybė narė turi užtikrinti, kad jos teisės aktuose būtų nustatyti kriterijai, atitinkantys įprastą sąvokos „palengvina“ ir minėto 3 straipsnio 2 dalyje pavartotų su priklausymu susijusių sąvokų reikšmę ir nedarantys šios nuostatos neveiksmingos.“

- 16 Ieškovai taip pat pažymi, kad Sprendimas *Secretary of State for the Home Department / Rahman ir kt.* (byla C-83/11, EU:C:2012:519) buvo taikomas byloje *Secretary of State for the Home Department / Banger* (byla C-89/17, EU:C:2018:570). Joje priimto sprendimo 38–40 punktuose Teisingumo Teismas nurodė, kad kompetentinga valstybės narės valdžios institucija, atlikdama pagal 3 straipsnio 2 dalį reikalaujamą nagrinėjimą, turi atsižvelgti į įvairius veiksnus, kurie gali būti svarbūs kiekvienu konkrečiu atveju, ir nors valstybės narės turi plačią diskreciją pasirinkti veiksnus, į kuriuos atsižvelgs, jos visgi privalo užtikrinti, kad dėl šių kriterijų pati nuostata netaptų neveiksminga.
- 17 Atsakovui nustatytus įpareigojimus priimant sprendimą dėl prašymo, kurį pagal 2004 m. direktyvos 3 straipsnio 2 dalį pateikia *de facto* partneris, *Irish Supreme Court* nagrinėjo byloje *Pervaiz -v- Minister for Justice & Equality & ors* [2020] IESC 27, ir konstatavo, be kita ko, kad laisvo judėjimo teisė yra sustiprinama ir palaikoma, jei Sąjungos pilietis gali būti ramus dėl to, kad jo artimas partneris, su

kuriuo jis palaiko ir tikisi toliau palaikyti ilgalaikius įpareigojančius santykius, gali vykti į priimančiąją valstybę narę ir gyventi joje. Suvokimas, kad be šios palaikančios teisės šio asmens nebus Sąjungos piliečio gyvenime, praktiškai galėtų reikšti laisvo judėjimo teisės apribojimą ir visaverčio praktinio šios teisės palaikymo neužtikrinimą teisės aktuose.

- 18 Ieškovų nuomone, ZK partnerės teisės gyventi šalyje išankstinis atmetimas remiantis tuo, kad skyrium gyvenanti jo sutuoktinė naudojasi teise gyventi šalyje todėl, kad formaliai teisiškai jų santuoka toliau tęsiasi, neatitiktų 2004 m. direktyvos tikslų.
- 19 Ieškovai taip pat teigia, kad pagal Piliečių teisių direktyvos 3 straipsnio 2 dalį valstybėms narėms suteikta diskrecija, atsižvelgiant į šios direktyvos 31 konstatuojamąją dalį, turi būti įgyvendinama atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) nuostatas ir laikantis jų, todėl ši diskrecija negali būti įgyvendinama pažeidžiant Chartijoje užtikrinamas teises, įskaitant jos 7 straipsnį (žr. Sprendimą *SM / Entry Clearance Officer, UK Visa Section* (byla C-129/18) ECLI:EU:C:2019:248).
- 20 Nagrinėjamu atveju apskūstame sprendime buvo nurodyta, kad atsisakymu nebuvo pažeista jokia teisė pagal Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnį. Ieškovai tvirtina, kad ministras privalėjo naudotis savo diskrecija pagal Piliečių teisių direktyvos 3 straipsnio 2 dalį nepažeisdamas Chartijos ir įvertinti, ar pagal 7 straipsnį reikalaujama, kad MS būtų suteikta teisė gyventi šalyje.
- 21 Ieškovai teigia, kad, kalbant apie tai, jog ministras siekia remtis sukčiavimo grėsme, kylančia dėl to, kad nagrinėjamu atveju būtų suteiktos vienalaikės teisės gyventi šalyje, pažymėtina, jog ESTT jurisprudencijoje vienareikšmiškai nustatyta, kad Piliečių teisių direktyvos 35 straipsniu neleidžiama remtis nesant įrodymų, susijusių su asmenine naudos gavėjo padėtimi, kad šios nuostatos taikomos: Sprendimas *McCarthy / Secretary of State for the Home Department* (byla C-202/13) EU:C:2014:345).
- 22 Be to, ieškovai tvirtina, kad jei ministras įtaria, jog prašymo pateikėjas, kuris teigia, kad nebepalaiko ryšių su sutuoktine, iš tikrųjų vis dar yra laimingai susituokęs, ir todėl teisės gyventi šalyje suteikimas jo nurodomai partnerei būtų piktnaudžiavimas teise arba sukčiavimas, pagal Piliečių teisių direktyvos 35 straipsnį ministrui leidžiama atmesti partnerio prašymą. Tačiau tam, kad pateisintų atsisakymą šiuo pagrindu, ministras privalo atlikti individualų nagrinėjimą, kad patvirtintų, jog „su individualiu atveju susiję konkretūs įrodymai <...> leidžia daryti išvadą, kad piktnaudžiaujama teise arba sukčiaujama“ (byla C-202/13, 53 punktas). Tačiau šioje byloje tokio vertinimo nebuvo atlikta. Todėl, nesant jokios informacijos, kad ieškovai sukčiauja ar piktnaudžiauja teise, ministras negali remtis šiuo bendru teiginiu siekdamas pateisinti antrosios ieškovės prašymo dėl peržiūros atmetimą.

Atsakovo argumentai

- 23 Atsakovas tvirtina, kad ilgalaikių santykių, kaip jie suprantami pagal 3 straipsnio 2 dalies b punktą, neįmanoma palaikyti tuo pat metu, kai atitinkamas Sąjungos pilietis nėra nutraukęs santuokos (nesant nutarties dėl santuokos nutraukimo ar pripažinimo negaliojančia), jeigu sutuoktinis dėl Sąjungos piliečio naudojasi teisėmis pagal Piliečių teisių direktyvos 2 straipsnio 2 dalį.
- 24 Iš Piliečių teisių direktyvos teksto ir sistemos matyti, kad Sąjungos piliečio sutuoktiniui ir partneriui išvestinės teisės tuo pat metu nesuteikiamos. 2 straipsnio a punkte nurodytas „sutuoktinis“ [(angl. „the spouse“ rašomas su žymimuoju artikeliu)]. Be to, 3 straipsnio 2 dalies b punkte vartojama vienaskaita („partneri[ui], su kuri[uo] Sąjungos pilietis palaiko ilgalaikius santykius, jei jie tinkamai patvirtinami“).
- 25 Teigiama, kad direktyvoje niekada nebuvo reglamentuojama Sąjungos piliečio santuoka ir lygiagrečiai palaikomi ilgalaikiai santykiai.
- 26 Piliečių teisių direktyvoje aiškiai numatytos sąlygos, kai buvęs sutuoktinis gali reikalauti teisės gyventi šalyje išlikimo pagal 13 straipsnį po santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia (arba registruotos partnerystės nutraukimo). Šia nuostata reglamentuojamas šeimos santykių nutrūkimas pagal Piliečių teisių direktyvos sistemą. Konkrečiai kalbant, joje pripažįstama, kad santuokos pripažinimo negaliojančia arba nutraukimo bylos inicijavimas yra momentas, į kurį atsižvelgiant turi būti vertinama santuokos trukmė. Pagal Piliečių teisių direktyvos nuostatas iki Sąjungos piliečio santuokos nutraukimo arba bent iki santuokos nutraukimo proceso pradžios antrų ilgalaikių santykių buvimas nepripažįstamas.
- 27 Piliečių teisių direktyvoje išlaikomas skirtumas tarp artimiems šeimos nariams, kaip antai sutuoktiniams, suteikiamos teisės atvykti į šalį ir gyventi joje ir pareigos palengvinti partnerių, su kuriais palaikomi ilgalaikiai santykiai, ir plataus rato „kitų“ šeimos narių, kurie gali būti susiję su Sąjungos piliečiu tik labai tolimais ryšiais, atvykimą į šalį ir gyvenimą joje. Net jei prašymo pateikėjas įrodo, kad palaiko ilgalaikius santykius su Sąjungos piliečiu, tai tik įpareigoja valstybes nares palengvinti prašymo pateikimą, individualiai įvertinti asmens aplinkybes ir atsisakymo atveju pateikti motyvuotą pateisinimą.
- 28 Direktyvoje nėra nuostatų dėl to, kada ir kokiomis aplinkybėmis santuoka galėtų būti laikoma nutrūkusia nesant sprendimo dėl santuokos nutraukimo.
- 29 Atsižvelgiant į direktyvos dvasią, istoriją, tikslą ir paskirtį, joje daugiausia dėmesio skiriama šeimos vienovės skatinimui ir išlaikymui, ir kadangi sutuoktinio teisė gyventi šalyje išlieka iki sprendimo dėl santuokos nutraukimo paskelbimo net ir pradėjus gyventi skyrium, vienalaikių išvestinių lengvatų suteikimas pažeistų šeimos vienovę, užuot ją skatinus. 6 konstatuojamojoje dalyje numatytas tinkamas šeimos vienetas yra Sąjungos pilietis ir jo teisėtas sutuoktinis, kol nėra priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo ar pripažinimo negaliojančia.

- 30 Nors išvestinių teisių gyventi šalyje pripažinimas tuo pat metu ir sutuoktiniui, ir ilgalaikiam partneriui nėra aiškiai uždraustas pagal Piliečių teisių direktyvą ar 2015 m. Potvarkį, toks pripažinimas nėra ir aiškiai leidžiamas šiuose teisės aktuose. Jei teisės aktų rengėjai būtų norėję leisti suteikti vienalaikes išvestines teises, jie būtų tai reglamentavę.
- 31 Atsakovas nurodo Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai COM (2009) 313 2.1.1 skirsnį, pagal kurį valstybės narės neprivalo pripažinti poligamiškų santuokų, kurios gali prieštarauti jų pačių teisės sistemai. Be to, Sąjungos piliečio partneriui neturėtų būti leidžiama prašyti išduoti leidimą gyventi šalyje, jeigu jo partneris yra jau susituokęs Sąjungos pilietis ir šio piliečio sutuoktinis jau yra įgijęs teisę gyventi šalyje pagal Piliečių teisių direktyvą. Jei direktyva būtų aiškinama taip, kad pagal ją išvestinėmis teisėmis leidžiama naudotis daugiau negu vienam sutuoktiniui ar partneriui, įskaitant *de facto* partnerį, būtų skatinama poligamija, net jei tai būtų neoficialus jos variantas, priešingai pavienių valstybių narių visuomenės papročiams ir teisės sistemai.
- 32 Atsakovo teigimu, jei ieškovų nurodytomis aplinkybėmis teisės būtų suteiktos vienu metu, tai galėtų lemti piktnaudžiavimą, pavyzdžiui, prekybą žmonėmis. Atsakovas tvirtina, kad ieškovų palaikomas atitinkamų Piliečių teisių direktyvos nuostatų aiškinimas padidintų sukčiavimo ir piktnaudžiavimo teisėmis grėsmę, kurią valstybėms narėms būtų sunku nustatyti. Jei *de facto* partneriui, tariamai palaikančiam ilgalaikius santykius su Sąjungos piliečiu, būtų leidžiama reikalauti išvestinių teisių pagal direktyvą, kartu leidžiant Sąjungos piliečio sutuoktiniui reikalauti šių teisių, būtų neįmanoma nustatyti [sukčiavimo ir piktnaudžiavimo], valstybėms narėms neslėmus tirti Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių privataus gyvenimo. Tai nėra veiksmingas sprendimas ir savaime užkrautų našta tiems Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams, kurie sąžiningai naudojami savo teise laisvai judėti.

Priežastys, dėl kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas kreipiasi į Teisingumo Teismą

- 33 Kiek tai įmanoma nustatyti, Teisingumo Teismas ar kurios nors kitos valstybės narės teismai dar nėra nagrinėję klausimo dėl išvestinių teisių užtikrinimo vienu metu ir Sąjungos piliečio sutuoktiniui, ir partneriui pagal 2 straipsnio 2 dalį ir 3 straipsnio 2 dalies b punktą. Dėl šios priežasties Teismas negalėtų konstatuoti, kad šis klausimas yra *acte clair* ir todėl prašymas priimti prejudicinį sprendimą pagal 267 straipsnį būtų perteklinis.
- 34 Kaip nurodyta Sprendime *Srl CILFIT ir Lanificio di Gavardo SpA / Ministry of Health* (byla C-283/81) EU-C-1982-335, teisingas Sąjungos teisės taikymas šiuo klausimu nėra toks akivaizdus, kad nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, kaip išspręsti iškeltą klausimą. Nuoseklus Sąjungos teisės aiškinimo tikslu ir siekiant išspręsti pagrindinę bylą yra tinkama ir būtina kreiptis į Teisingumo Teismą siekiant nustatyti, ar pagal direktyvą leidžiama vienu metu suteikti išvestines teises ir Sąjungos piliečio sutuoktiniui, ir jo partneriui.

PRIEDAI

[Priedų sąrašas]

<...>

Data: 2022 m. kovo 2 d.

<...>

High Court of Ireland teisėjas

DARBINIS VERTINIMAS